

Latvijas PSR Daugavpils apriņķa
Pagaidu izpildu komiteja

Fonds Nr. 197

Vēsturiskā izziņa

1939. - 1941. g.

197.fonds

Latvijas PSR Daugavpils apriņķa Pagaidu izpildu komiteja

VĒSTURISKĀ IZZIŅA

I

1940.gada 17.jūnijā Padomju Sociālistisko Republikas Savienības (turpmāk PSRS) Sarkanā armija okupēja Latvijas Republiku. 1940.gada 20.jūnijā tika izveidota marionešu Tautas valdība A.Kirhenšteina vadībā. 21.jūnijā tika pasludināta šīs valdības deklarācija. Tajā pat dienā Iekšlietu ministrs, kura pārziņā atradās pašvaldības, izdeva rīkojumu, ka līdz attiecīga likuma un pašu iedzīvotāju izraudzītas pašvaldības pārvaldes sastādīšanai visām amatpersonām un darbiniekiem jāturpina darbs saskaņā ar valdības 21.jūnija deklarāciju.

Tajā pat laikā pašvaldībās notika it kā pēc pašu dalībnieku iniciatīvas, bet patiesībā Latvijas Komunistiskās partijas (turpmāk LKP) organizētas tautas sapulces, kurās formāli ievēlēja jaunas padomju varai uzticīgas amatpersonas, savukārt iekšlietu ministrs ar savu lēmumu apstiprināja šo “darbaļaužu brīvo gribu”.

1940.gada 14.-15.jūlijā nedemokrātisku bezalternatīvu vēlēšanu rezultātā tapa viltus parlaments - Tautas Saeima, kas 1940.gada 21.jūlijā savā pirmajā sēdē pasludināja Latvijā “padomju varu” un Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas nodibināšanu. Līdz ar to pastāvošā institūcija “Latvijas Republikas Daugavpils apriņķa vecākais” tika pārdēvēts par “Latvijas PSR Daugavpils apriņķa vecāko”.

1940.gada 25.augustā Tautas Saeima pieņēma LPSR Konstitūciju, kas radīta pēc PSRS konstitūcijas parauga. Saskaņā ar Konstitūciju Tautas Saeima pasludināja sevi par LPSR Augstāko Padomi (turpmāk AP), kas ievēlēja Augstākās Padomes Prezidiju (turpmāk APP). 26.augustā pilnvaras nolika LPSR Ministru kabinets, tā vietā tika izveidota jauna valdība – LPSR Tautas Komisāru Padome (turpmāk TKP).

LPSR Konstitūcijas 52.pants paredzēja darbaļaužu deputātu padomju (turpmāk DDP) kā valsts varas orgānu veidošanu, savukārt 56.pants noteica, ka DDP izpildu un rīcības orgāni ir viņu ievēlētās izpildu komitejas.

1940.gada 12.novembrī apriņķu vecākajiem tika izsūtīts LKP Centrālās komitejas pirmā sekretāra J.Kalnberziņa paziņojums par gaidāmo pagaidu izpildu komiteju (turpmāk PIK) organizēšanu. Atbilstoši šim paziņojumam līdz 15.novembrim Iekšlietu ministrijas Pašvaldību pārvaldes priekšniekam vajadzēja nosūtīt PIK priekšsēdētāju un locekļu kandidātu sarakstu.

1940.gada 27.novembrī LPSR APP izdeva dekretu par pagaidu izpildu komiteju (turpmāk PIK) nodibināšanu līdz laikam, kamēr saskaņā ar konstitūciju ievēlēs darbaļaužu deputātu padomes. Dekrets arī apstiprināja Daugavpils apriņķa PIK Prezidija sastāvu: priekšsēdētājs Antons Luriņš, viņa vietnieks Jānis Vigulis, sekretārs Pāvils Vucens, locekļi Arnolds Kleins, Pēteris Šērs. Pirmā Daugavpils apriņķa PIK sēde notika 1940.gada 30.novembrī.

PIK izstrādāja un apstiprināja vietējo budžetu, vadīja pakļauto pārvaldes orgānu darbību, rūpējās par kārtības nodrošināšanu, veicināja valsts aizsardzības spēju nostiprināšanu, nodrošināja likumu pildīšanu un pilsoņu tiesību aizsardzību. PIK bija jārada apstākļi sociālistiskās saimniecības formu izveidei, jāveic sociālie un kultūras pasākumi, atbalstot Komuniskistās partijas un padomju valdības politiku.

PIK izveidoja nodaļas, kuras bija noteiktas Konstitūcijas 66.pantā: zemju, finansu, tirdzniecības, veselības aizsardzības, tautas izglītības, vietējās rūpniecības, komunālās

saimniecības, daba, ceļu, sociālās nodrošināšanas, vispārējā, plānu komisija un kadru sektors. PIK nodaļas bija divkāršā pakļautībā – PIK un attiecīgā tautas komisariāta.

Ar 1940.gada 2.decembra dekretu, papildinot 27.11.1940.dekretu, tika apstiprināti PIK locekļi – nodaļu vadītāji, kā arī norādīts, ka tajos apriņķos, kur visu nodaļu vadītāji vēl nebija apstiprināti, šo nodaļu organizēšana un vadība uzdodama vienam no apstiprinātajiem PIK locekļiem.

PIK nodaļu kompetence bija jānosaka nolikumā, ko izstrādāja attiecīgie komisariāti un apstiprināja TKP. Līdz 2.pasaules karam tika apstiprināts tikai viens nolikums - 26.03.1941. par apriņķa komunālās saimniecības nodaļu.

LPSR AP savā 1941.gada 18.marta apkārtrakstā deva norādījumus PIK organizēt komisijas atsevišķās saimnieciskās un kultūras dzīves nozarēs, ieteicot pie apriņķu PIK dibināt lauksaimniecības, finansu un budžeta, tirdzniecības, kultūras lietu, kā arī veselības aizsardzības komisiju.

Komisijas bija jākomplektē no padomju varas aktīvistiem 5-10 cilvēku sastāvā, to galvenie uzdevumi – kontrole un pārbaudes par likumu, dekretu, valdības un IK lēmumu izpildi.

Daugavpils apriņķa PIK darbību pārtrauca 1941.gada jūnija beigās, kad Latviju okupēja Vācijas karaspēks.

II

Pastāvīgi glabājamo lietu aprakstā Nr.1 “Daugavpils apriņķa pagaidu izpildu komiteja” ir 11 lietas par 1940.-1941.gadu - apriņķa PIK sēžu protokoli, budžets 1941.gadam, dokumenti par finansu un izglītības nodaļas darbību. Aprakstā iekļauti arī Krustpils, Biķernieku, un Līvānu pagastu PIK sēžu protokoli un apkārtraksti. Apraksts sastādīts 1968.gadā, pārrakstīts 1973.gadā. 1990.gadā aprakstam pievienoti Istras pagasta PIK sēžu protokoli.

Pastāvīgi glabājamo personālsastāva lietu aprakstā Nr.2 “Daugavpils apriņķa pagaidu izpildu komiteja” ir 9 lietas par 1940.-1941.gadu – apriņķa, tā iestāžu un pagastu darbinieku algu saraksti. Apraksts sastādīts 1968.gadā, rediģēts 1971.gadā.

Pastāvīgi glabājamo lietu aprakstā Nr.3 “Līksnas un Skaistas pagastu pagaidu izpildu komiteja” ir 6 lietas par 1940.-1941.gadu – Līksnas pagasta valdes un PIK sēžu protokoli par 1939.-1941.gadu, apkārtraksti, V.Kaļiņina un Ā.Smeltera zemes pieprasījumi, kā arī Skaistas pagastā iedalīto zemes vienību saraksti un zemes komisijas protokoli. Apraksts sastādīts 1968.gadā. 1969.gadā Līksnas pagasta PIK fonds Nr.340 apvienots ar Skaistas pagasta PIK fondu Nr.106 un pievienoti Daugavpils apriņķa PIK fondam. Apraksts rediģēts 1973.gadā.

Pastāvīgi glabājamo lietu aprakstā Nr. 4 “Aglonas pagasta pagaidu izpildu komiteja” ir 3 lietas par 1940.-1941.gadu – pagasta zemes komisijas sēžu protokoli un akti par zemes piegriezumiem. Apraksts sastādīts 1968.gadā, pārstrādāts 1974.gadā, kad, pamatojoties uz 1973.gada 19.jūlijā apstiprinātajiem “Priekšlikumiem par LPSR CVORA mazapjoma fondu kā uzskaites vienību likvidāciju”, Aglonas pagasta PIK fonds Nr.337 pievienots Daugavpils apriņķa PIK fondam.

Pastāvīgi glabājamo lietu aprakstā Nr. 5 “Indras pagasta pagaidu izpildu komiteja” ir 1 lieta par 1941.gadu – izziņas par pagasta iedzīvotāju dzīves un darba vietām. Apraksts sastādīts 1968.gadā, pārstrādāts 1974.gadā, kad, pamatojoties uz 1973.gada 19.jūlijā apstiprinātajiem “Priekšlikumiem par LPSR CVORA mazapjoma fondu kā uzskaites vienību likvidāciju”, Indras pagasta PIK fonds Nr.273 pievienots Daugavpils apriņķa PIK fondam.

Pastāvīgi glabājamo lietu aprakstā Nr. 6 “Dagdas pagasta pagaidu izpildu komiteja” ir 1 lieta par 1940.gadu – akti par zemes nodošanu zemniekiem. Apraksts sastādīts 1968.gadā, pārstrādāts 1974.gadā, kad, pamatojoties uz 1973.gada 19.jūlijā apstiprinātajiem “Priekšlikumiem par LPSR CVORA mazapjoma fondu kā uzskaites vienību likvidāciju”, Dagdas pagasta PIK fonds Nr.92 pievienots Daugavpils apriņķa PIK fondam.

Pastāvīgi glabājamo lietu aprakstā Nr. 7 “Krāslavas pilsētas pagaidu izpildu komiteja” ir 3 lietas par 1940.gadu – pilsētas valdes un PIK sēžu protokoli par 1939.-1940.gadu, kā arī pilsētas iestāžu 1940.gada algu saraksti. Apraksts sastādīts 1967.gadā, pārrakstīts 1975.gadā, kad, pamatojoties uz 1973.gada 19.jūlijā apstiprinātajiem “Priekšlikumiem par LPSR CVORA mazapjoma fondu kā uzskaites vienību likvidāciju”, Krāslavas pilsētas PIK fonds Nr.400 pievienots Daugavpils apriņķa PIK fondam.

Vēsturisko izziņu sastādīja:

Dokumentu aprakstīšanas daļas vadītājs

A.Freimanis

Rīgā, 2006.gada 12.decembrī

Šīnī lietā <i>3 (trīs)</i>
numurētas lapas
20 <i>13.</i> g. <i>10.</i> * <i>05</i> /
LVA arhivists <i>ms8</i>